joforum86 2009. 04. 19. 23:54 Page 21

Az FDI szerepe a világgazdaságban

NAGY ISTVÁN

Az elmúlt 15–20 évben a fejlődő országok és átmeneti gazdaságok közvetlen külföldi befektetéseinek nagysága a globális FDI (Foreign Direct Investment) áramlásban egyre nagyobb súllyal bírnak. Ennek egyik oka az, hogy a transznacionális vállalatok egyre nagyobb profit- és tőkét növelő potenciált látnak ezekben az országokban. A befektetést vonzó meghatározó tényezők száma nagy és széles sávú, és az egyes cégek versenyhelyzetétől, nagyságától, céljaitól és motivációitól függően változik.

Az FDI áramlást elősegítő és motiváló tényezői a fejlődő országokban az UNCTAD[1] tükrében

A befektetésfejlődés útja elméletének alapján egy ország FDI pozíciója nagymértékben függ az illető ország gazdasági fejlettségi szintjétől és ennek struktúrájától. Az elmélet szerint az országok öt stádiumon mennek keresztül (kevésbé fejlettől a fejlett szintig), ennek függvényében változnak a külföldi közvetlen befektetések áramlásai is.

Az első szakaszban olyan országok sorakoznak, amelyek esetében az ország gazdasága fejletlen és a mindkét irányú FDI áramlások alacsony szinten vannak. Ez annak köszönhető, hogy a természeti forrásokon kívül nem nagyon található más telephelyválasztási előny, a hazai cégek pedig nem rendelkeznek akkora kompetitív előnnyel, hogy külföldön befektessenek. A második szakaszban az átlagjövedelmek növekedésével a beáramló FDI is növekszik, a kiáramló FDI pedig még mindig alacsony szinten marad. A harmadik fázisban a beáramló FDI a helyi cégek megerősödésének és versenyképességük növekedésének köszönhetően visszaesik, a kiáramló pedig nő. A negyedik szakaszban a kiáramló FDI megelőzi a beáramló FDI-t, a hazai vállalatok nemcsak külföldön, hanem saját országukban is versenyképesek lesznek. Az ötödik szakaszban egy ország nettó FDI pozíciója a zéró érték körül mozog. Leszögezhetjük, hogy a szegényebb országokba nagyon kevés FDI áramlik, a transznacionális cégek száma pedig alacsony. Ahogy az egy főre eső GDP nő, előreláthatóan úgy nő az FDI beáramlás is addig, míg a kiáramló FDI megelőzi a beáramlót. Az utolsó szakaszban pedig, a már nagyon fejlett országok esetében, az ország nettó FDI-je zéró körül fog mozogni.

A kétirányú áramlás változásával párhuzamosan az FDI struktúrája is változik a kevésbé tudásigényes, természeti faktorokra építő ipartól a nagyobb hozzáadott értékű, több tudást igénylő szektorok felé.

[1] A World Investment Report 2006: *FDI from Developing and Transition Economies: Implications for Development* alapján.

joforum86 2009. 04. 19. 23:54 Page 22

A teória természetesen nem tökéletes, hiszen az empirikus kutatások azt mutatják, hogy az FDI áramlást nem minden ország esetében magyarázza egy ország fejlettségi szintje, az utóbbit meg nem mindig a GDP/fő mértékének a növekedése határozza meg, az egyes fejlődő országokban levő vállalatok pedig hamarabb nemzetköziesednek, mint ahogy az előbb említett modell szerint kellene történnie.

Külföldi befektetést elősegítő faktorok, stratégiák

Az UNCTAD által közzétett World Investment Report 2006 szerint a nemzetköziesedésre vezető faktorokat három nagy csoportba lehet sorolni: taszító (saját ország), szívó/vonzó (fogadó ország) faktorok és politikai irányelvek (mindkét országban).

Az empirikus kutatások eredményei azt mutatják, hogy a fejlődő országok transznacionalizálódását előidéző helyi taszító faktorok közé tartozik a szűkös belső piac, a növekedő termelési költségek (főleg a munkaerő költségei), és az mind a helyi, mind a külföldi cégek részéről jövő erős belső verseny. A fogadó ország befektetést elősegítő fő eleme pedig a liberalizálás által nyújtott lehetőségek. Ha a külföldi piacokra való terjeszkedést a szűkös piac idézi elő, akkor a fejlődő országok vállalatai inkább az ismert szomszédos vagy egy hasonló intézményrendszerű és fogyasztókultúrájú fejlődő országot választják, és amennyiben a munkaerő költségei idézik elő, akkor olcsóbb munkaerővel bíró fejlődő országot. Ha az erős verseny az előidéző tényező, akkor egy fejlődő ország vállalata a fejlett országot választja, amennyiben kapacitásnövelés a cél. Abban az esetben, ha költséget akar csökkenteni, akkor inkább a fejlődésben levő országot preferálja. Ugyanez a helyzet a liberalizálás által nyújtott lehetőségekkel is, de a választás itt is inkább a fejlődő országra esik.

Mindezen tényezők – a kompetitív előnyök, az ipari szektor és stratégiák függvényében – nagyban befolyásolják a vállalat telephelyválasztását, de az az általános tendencia, hogy ezek az országok a fejlődő országokat választják befektetésük színhelyéül, a végső döntés meghozása azonban a befektetési döntés motivációjától is függ (World Investment Report 2006).

A fentiek választ adtak arra a kérdésre, hogy miért dönthet úgy egy vállalat, hogy nemzetközivé váljon, azonban ezek a tényezők nem magyarázzák, hogy miért az adott fogadó országot választották. Ehhez szükséges a transznacionális vállalat motivációjának, stratégiáinak a megismerése, ugyanis a vállalat egy adott faktorra, legyen az taszító vagy vonzó, különféleképpen válaszolhat (pl. új piacot választ vagy technológiát vált, eszerint fejlődő vagy fejlett országba vagy mindkettőbe fog fektetni). A motivációk közül a legfontosabbak az új piac keresése (a vállalatok több mint fele ezt tartja a legfontosabb motivációnak – UNCTAD felmérés), a hatékonyság keresése (pl. alacsonyabb költségek), az erőforrás keresése (a megkérdezettek 13%-a tartja a legfontosabb motivációnak – UNCTAD felmérés) és a létrehozott eszközkeresés (pl. saját országban nem létező új termelékenységet növelő technológia megvásárlása). Ha egy vállalat számára az utóbbi két motiváció a legfontosabb, akkor

joforum86 2009. 04. 19. 23:54 Page 23

külföldi telephelyként, az erőforrás-keresés esetében, inkább egy fejlődő országot választ, ha pedig a létrehozott eszközkeresés a legfontosabb, akkor a fejlett országokat fogja preferálni.

Az empirikus kutatások azt mutatják, hogy a fejlődő országok transznacionális vállalatai esetében a legfőbb telephely-választási motiváció a piackeresés volt, ezen belül pedig különbségek vannak az illető vállalat tevékenységi ágazatától függően. A fogyasztási cikkek és a tercier szektorbeli vállalatok inkább regionális[2] és Dél-Dél[3] orientáltságúak, az elektronikai alkatrészek, komponensek szektorában tevékenykedők inkább a szomszédos ismert országra összpontosítanak, az IT szektorban levők a regionális és fejlett országokra is, az olajiparban levők pedig főleg a regionális piacokra, de a fejlett országokra (itt van a legnagyobb piacuk) is fókuszálnak. Ha a hatékonyságkeresés a motiváció – figyelembe véve, hogy a legfontosabb eleme a magas munkaerőköltség –, inkább az olyan TNC[4]-k esetében jellemzőek, melyeknek székhelye egy, a fejlődés magasabb fokán álló országban van és főleg az elektronikai, illetve a ruha-, textiliparban tevékenykednek. A preferált országok ennélfogva a fejlődés alacsonyabb fokozatán álló országok. Az elektrikai és elektronikai szektorban tevékenykedők főleg a szomszédos ismert országokat preferálják, míg a textilipariak esetében ez jóval szórtabb. (World Investment Report 2006)

A nemzetközi működő tőke statisztikai jegyzésének nemzetközi és romániai gyakorlata

A külföldi befektetésekre vonatkozóan számos meghatározás létezik, a legtöbbjét olyan nemzetközi intézmények fémjelzik, mint a Nemzetközi Valutatalap (IMF), az Európai Unió és a Gazdasági Együttműködés és Fejlesztés Szervezete (OECD).

A nemzetközi Valutaalap által adott meghatározás rendkívül fontos, hiszen ezt használja a nemzetközi szervezet minden tagállama azokban a jelentésekben, amelyeket a fizetési mérleggel kapcsolatosan benyújt az intézményhez. Ezeket az adatokat használja az IMF utólag a nemzetközi összehasonlításoknál, amikor egy-egy ország külföldi befektetéseit elemzik különböző éves jelentésekben (pl. World Investment Report).

Az Európai Unió külföldi befektetésekre vonatkozó rendelkezései az 1988. június 24-i 88/361/EEC-ben, az Európai Tanács által kibocsátott direktívában találhatók meg.

A szóban forgó direktíva alapján közvetlen befektetések alatt a következőket értjük:

– a helyi kirendeltségek tevékenységének elindítása vagy fejlesztése, olyan új vállalkozások alapítása, amelyek kizárólag a befektető tulajdonát képezik, valamint létező vállalkozások felvásárlása,

– új vállalatok tőkéjéhez való hozzájárulás, amelynek hosszú távú gazdasági együttműködés a célja.

[2] Ismert szomszédos ország.
[3] Hasonló intézményrendszerű és fogyasztókultúrájú ország.
[4] Transznacionális vállalat.

joforum86 2009. 04. 19. 23:54 Page 24

– hosszú futamú kölcsönök adása hosszú távú gazdasági kapcsolatok megtermetésének vagy fenntartásának érdekében.

Az OECD külföldi befektetéseken olyan befektetéseket ért, amelyeknek célja tartós gazdasági kapcsolatokat teremteni egy vállalattal, ilyen befektetések például azok, amelyek lehetőséget adnak arra, hogy az illető vállalat vezetésébe is beleszólást kapjon a befektető.

A közvetlen nemzetközi befektéseket a román jogalkotás az 1997/92-es közvetlen befektetések ösztönzéséről szóló sürgősségi kormányrendelettel határozta meg. A rendelet szerint a közvetlen befektetés alatt a következőket értjük: egy vállalat részvétele a törvény által meghatározott bármely jogi formában létező társaság alapításában vagy fejlesztésében; egy kereskedelmi társaságban szerzett társtulajdonosi részt, illetve nem portfóliós befektetésre szánt részvényvásárlást, vagy egy külföldi vállalat Romániában létrehozott és fejlesztett fiókját.

Ugyancsak ez a kormányrendelet mondja ki, hogy Romániában a közvetlen befektetések nemzeti vagy konvertibilis valutában pénzbeli hozzájárulásként, természetbeni (ingó és ingatlan) hozzájárulásként, illetve egy vállalat törvényes finanszírozás útján való eszköznövelésében való részvételként történhet.

Romániában az FDI statisztikai mérésében és jegyzésében a legnagyobb szerep a Román Kereskedelmi Törzskönyvi Hivatal (ORC) és a Román Nemzeti Bankra jut.

Az ORC statisztikái a külföldi törzstőkét tartalmazó vállalatok számának alakulását és az ezek által jegyzett tőke nagyságát mutatják meg. Az intézmény a külföldi tőkebefektetések meghatározása céljából összeadja a nemzeti vagy konvertibilis valutában történt pénzbeli vagy természetbeni kezdeti törzstőke-hozzájárulásokat, a saját forrásokból, Romániában szerzett osztalékokból származó törzstőke-növelésekben való részvételeket, nem rezidenstől szerzett törzstőkebeni (társtulajdonosi) részesedéseket, és kivonja a cégbíróságról törölt vállalatok külföldi törzstőke-részét, valamint a rezidensek nem rezidensektől szerzett törzstőkebeni hozzájárulását.

Az ORC az egyedüli olyan intézmény, amely területi és főbb tevékenységi körök szerint, valamint származási ország alapján strukturált információkat tartalmaz a külföldi befektetők romániai vállalatokban szerzett törzstőke-részeiről. Azonban nincsenek információi az anyavállalat által adott hitelek és egyéb pénzbeli és természetbeni, nem törzstőke növelésével járó befektetések nagyságára vonatkozóan. Habár az ORC információi hozzásegíthetnek a területi egyenlőtlenségek mérésére, hiányosságai vannak, ugyanis nem minden befektetés tükröződik a vállalatok törzstőkéjében.

A Román Nemzeti Bank által készíttetett fizetési mérlegnek van egy külföldi közvetlen befektetésekkel foglalkozó külön része. A fizetési mérleg elkészítéséhez szükséges adatok gyűjtése az IMF[5] 5. kiadású előírásai és módszertana szerint történik, amelynek előírásaihoz a BNR is konformálódott 1994-ben.

[5] IMF – International Monetary Fund, Nemzetközi Valutaalap.

joforum86 2009. 04. 19. 23:54 Page 25

Az IMF 5. kiadású Fizetési mérleg kézikönyve szerint a közvetlen külföldi befektetés magába foglalja a helyi kirendeltségek tőkéjét, a társulások és fiókvállalatok tőkéjének összességét, más jellegű tőkehozzájárulásokat a külföldi befektető részéről, mint például a gépek és berendezések, a hosszú, közép és rövid távú hitelek, valamint az újrabefektetett profit.

A Román Nemzeti Bank a közvetlen külföldi beruházásokba a következő tételeket foglalja bele:

– a tényleges tőkehozzájárulást, amellyel a külföldi befektető megalapít egy vállalatot vagy részt vesz egy Romániában törvény által működésre alkalmas jogi entitás megalapításában (azokat a befektetőket veszik figyelembe, akik az illető vállalat minimum 10%-át birtokolják);

– anyacég (nem rezidens) által leányvállalatnak (rezidens) nyújtott egy évnél nagyobb hiteleket.

Habár az IMF ezt megköveteli, jelen pillanatban a Román Nemzeti Banknak nincsenek információi a visszafektetett profitról és az egy évnél kisebb anyavállalati hitelek nagyságáról.

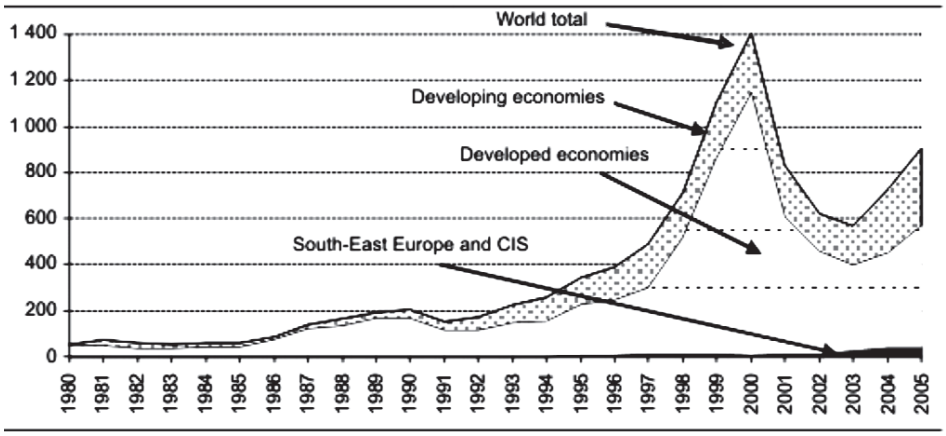
A fent említett hiányosságok miatt egyik adatsor sem tükrözi a reális külföldi tőke nagyságát, ezért 2002-ben a Román Nemzeti Bank a Román Statisztikai Hivatallal karöltve kidolgozott egy olyan projektet, amely híven tükrözi a FMI által előírt tételeket, és figyelembe veszi az egy évnél kisebb hiteleket és az újrabefektetett profitot is. A statisztikai kutatás eredménye rámutatott az eddig használt modellek hiányosságára, hiszen míg a klasszikus módszerek szerint 2004-ben 4 milliárd EUR, addig ugyanebben az évben az új statisztikai módszer szerint több mint 5 milliárd EUR áramlott Romániába.

Az FDI helye és szerepe a világgazdaságban

A 80-as évektől kezdődően a közvetlen nemzetközi beruházások a világgazdasági körforgás legfontosabb részévé váltak, mára ezek növekedése meghaladja a nemzetközi kereskedelmét, a 90-es politikai változások után pedig egyre fontosabbá és meghatározóbbá váltak a fejlődő országok számára is. Az ezen országok felé irányult tőkeáramlások legfontosabb és legkevésbé változó része a közvetlen külföldi beruházások.

Az elmúlt tíz évben, az 1995–2005 közötti időszakban, a közvetlen külföldi beruházás globális szintű nagysága folyamatosan nőtt, míg 2000-re elérte a csúcs 1387 milliárd USD-t, ami a 95-ös szinthez képest majdnem 400%-os növekedést jelent. A fejlett országok felé irányuló befektetések visszaesése révén 2000 után 3 év csökkenés következett, 2003-ban csupán 632 milliárd USD-t regisztrált. Ezt követi egy növekedés, így 2005-ben az FDI elért egy 916 milliárdos szintre (World Investment Report 2006, UNCTAD). Megfigyelhető azonban a fejlődő és fejlett országok közvetlen befektetési áramlásai közötti különbség csökkenése. Míg 2000-ben ez a különbség 855 milliárd USD volt, addig 2004-ben 150 milliárdra csökkent (2005-ben 300 milliárd USD).

joforum86 2009. 04. 19. 23:54 Page 26

Forrás: World Investment Report 2006:
FDI from Developing and Transition Economies: Implications for Development

1. ábra. Közvetlen külföldi beruházások megoszlása, 1980–2005, milliárd USD

A fejlett és fejlődésben levő országok által vonzott FDI közötti különbség csökkenését a Dunning (1993) által fejlesztett nemzetközi befektetések fejlődési modell segítségével magyarázhatjuk, amely a közvetlen külföldi beruházások áramlását egy ország fejlettségéhez köti. A modell alapján kijelenthetjük, hogy az elmúlt pár évben a fejlődésben levő országok egyre nagyobb hányada a Duning-modell második szakaszában helyezkedik el, eszerint az ország gazdasági növekedése és a humántőke fejlődése megteremti a külföldi befektetések vonzásának előfeltételeit, a nemzeti külföldi befektetések azonban alacsony szinten maradtak (Lutian 2006).

A nemzetközi közvetlen befektetések fejlődését és fontosságát az is igazolja, hogy az utóbbi években számos befektetést ösztönző törvényt és határozatot fogadtak el, ugyanakkor növekedtek a bilaterális egyezmények is. Csupán 2004-ben 271 ilyen külföldi tőkét elősegítő intézkedés történt. 2005-ben a világ több helyén folytatódtak a liberalizálási törekvések, és 205 FDI-t érintő irányelvváltozás történt, amelyből 39 Délkelet-Európában és a FÁK országokban (Független Államok Közössége). A 93 ország által bevezetett változások 80%-a a külfölditőke-bektetést ösönözték (a nem FDI áramlást elősegítő intézkedések főleg Latin-Amerikára voltak jellemzőek).

A legtöbb jelentett intézkedés a vállalatokat érintő jövedelemadóváltozás, jelentős számú ország folytatta ezen adók csökkentését. Ezeknek az intézkedéseknek nemcsak FDI vonzó szerepe van, hanem a helyi vállalatok számára is kedvezőek. A legjelentősebb adócsökkentések Európára és azon belül a frissen csatlakozott országokra jellemzőek (World Investment Report 2006, UNCTAD).

A nemzetközi befektetési egyezmények száma is folyamatos növekedést mutat, 2005-re ezek száma majdnem elérte az 5500-at, amely majdnem duplája az 1995-

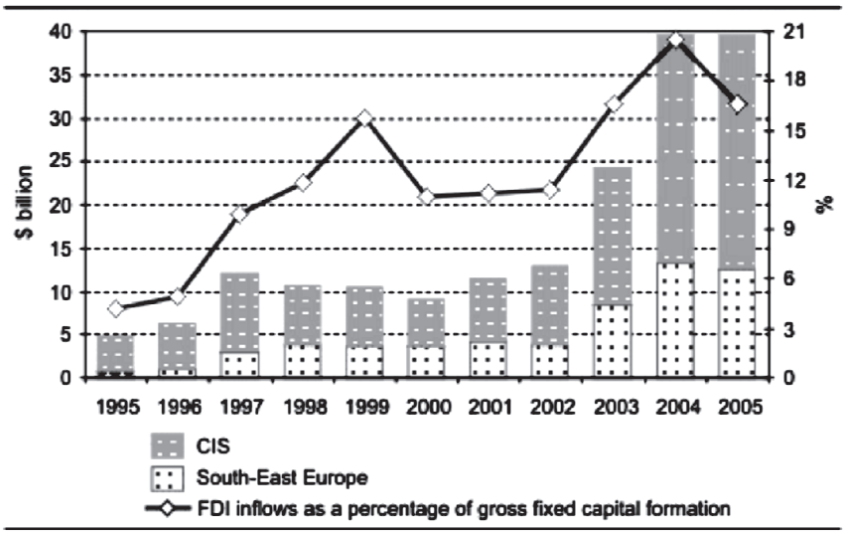
joforum86 2009. 04. 19. 23:54 Page 27

ös szintnek. Ebből 2495 bilaterális egyezmény, 2758 kettős adóztatásra vonatkozó, de van további 232 egyéb nemzetközi egyezmény. A bilaterális egyezmények 75%-ában (14% Délkelet-Európában és a FÁK országokban) és a kettős adóztatásra vonatkozó egyezmények szinte 60%-ának esetében (9% Délkelet-Európában és a FÁK országok) fejlődő ország volt az egyik fél. Románia a 10. helyen (80 egyezmény) van a kettős adóztatási egyezmények aláírói közül. A listát Németország vezeti 135 egyezménnyel, őt követi Kína 120 egyezménnyel és Svájc 110-zel.

Az FDI Délkelet-Európában és a FÁK országokban

A 2004-es EU-s bővítés és a dolgozatomban használt 2005-ös elemzési év adatai miatt a közép-kelet-európai országok helyett a délkelet-európai és a FÁK országok[6] adatait vizsgálom. Dolgomat megkönnyíti, hogy ezt az országcsoportot használja az UNCTAD is elemzéseiben.

Amíg 1997 és 2002 között a közvetlen befektetések ezekben az országokban 10 milliárd USD körül mozogtak, addig 2003-ban ez az érték megközelítette a 25 milliárd dolláros szintet, 2004-ben és 2005-ben pedig elérte a 40 milliárdot (2. ábra). Ez a növekedés elsősorban a privatizációs folyamat felgyorsulásával, a kőolaj árának a növekedésével és a kínai tőkebektetések növekedésével magyarázható.

Forrás: World Investment Report 2006:
FDI from Developing and Transition Economies: Implications for Development.

2. ábra. Közvetlen külföldi beruházások Délkelet-Európa és a FÁK országokban, 1995–2005, milliárd USD

[6] Délkelet-Európa és a FÁK országok: Albánia, Bosznia és Hercegovina, Bulgária, Horvátország, Makedónia, Románia, Szerbia és Montenegro, Oroszország, Fehéroroszország (Belorusszia), Ukrajna, Kazahsztán, Grúzia, Azerbajdzsán, Örményország, Tadzsikisztán, Kirgízia, Üzbegisztán, Moldávia, Türkmenisztán .

joforum86 2009. 04. 19. 23:54 Page 28

Amíg a FÁK országokban a vonzott FDI 2000-től évről-évre nőtt, addig a délkelet-európai országokban ez a növekedés 2003-tól indult be, 2004-re elérve a 13 milliárd USD csúcsértéket. Míg a FÁK országokban a közvetlen külföldi beruházások kb. 94%-a Oroszországban (14,6 milliárd USD) – a legfontosabb beruházások a feldolgozóiparban és az ingatlanszektorban – és Ukrajnában (7,8 milliárd USD) – a legfontosabb beruházások a fémfeldolgozó iparban a Kryvorizhstal 4,8 milliárd USD értékű tranzakciója és a bankszférában történtek –, addig a délkelet-európai országok közül Románia (az FDI több mint fele, 6,4 milliárd USD) volt a csúcsteljesítő. Romániában a 2004-ben és 2005-ben beáramlott nagy mennyiségű FDI főleg a kőolajiparban történt privatizálásoknak (a Petrom privatizálása 2004-ben, 2005-ben pedig a Román Kereskedelmi Bank és a gáziparban megtörtént privatizálások) tudhatóak be. A térségben, főleg a telekommunikációs szektorban történt befektetéseknek köszönhetően, Romániát Bulgária követi 2 milliárd USD-vel.

Az FDI szektorokra való eloszlása is változott az elemzett periódusban. Amíg 2003-ban a FÁK országokban az FDI 82%-a a kőolajipart preferálta, addig 2004-ben a nemzetközi tőkebefektetések több mint 66%-át a szolgáltatási szektorok, ezen belül a telekommunikáció tették ki (Lutian 2006). A külföldi közvetlen tőke nemcsak a természeti faktorok jelenléte miatt kedvelte ezeket az országokat, hiszen 2005-ben a General Motors a világ 8. high-tech fejlesztési központját alapította Moszkvában. Ugyanakkor Bulgáriában 1998 és 2004 között az alacsony munkabérek csak a lohn rendszerű textilipari szektorba negyedmillió USD külföldi tőkét vonzottak (World Investment Report 2006).

Ezt az előnyt valószínűleg megszüntetheti a két ország (Románia, Bulgária) 2007-es EU-s csatlakozása (a dolgozat írásakor nem rendelkeztem 2007-es szintű adatokkal), hiszen ez a bérek emelésére is pozitív hatással lesz, így a preferáltság eltolódik az alacsony hozzáadott értékű, egyszerű feldolgozást igénylő ipartól a magasabb hozzáadott értékűek (pl. autóipar) felé.

Ami az FDI főbb komponenseit illeti, a transznacionális vállalatok nemzetközi közvetlen befektetései három nagy típusra oszlanak: törzstőkés részvételű, vállalatközi hitelek, visszafektetett profit. A befektetések legnagyobb része a törzstőkés részvételű: az 1995–2004 közötti időszakban részaránya 58 és 71% között mozgott, ezt követik a vállalatközi hitelek, amelyeknek átlag 23%-os részaránya volt, és végül a visszafektetett profit (12%).

A fejlett országok esetében a törzstőkés befektetések voltak a legfontosabbak (1995–2004 között az átlag 67%), a legnagyobb részarányérték az USA esetében van: 85%, őt követi Németország 78%-kal. A fejlődő országok esetében is ez a forma a legmeghatározóbb, de amíg a részaránya 1995 és 2003 között átlag 49% és 67% között mozgott, addig 2004-ben csak 29% volt. Romániában 2005-ben a Román Nemzeti Bank (BNR) által közzétett adatok szerint a közvetlen külföldi befektetések kb. fele (51,6%) törzstőkés befektetés volt.

joforum86 2009. 04. 19. 23:54 Page 29

A vállalatközi hitelek nagyban függnek a saját, illetve a fogadó ország adópolitika és hitelkamat nagyságának különbségétől. Egy transznacionális vállalat adóköltséget csökkent, ha az anyacégtől vesz fel hitelt, abban az esetben, ha saját országában alacsonyabbak a jövedelemadók és a kamat a fogadó országban leírható. Éppen ezért a vállalati hitelek részaránya az FDI-ben országonként nagyon változó lehet. Amíg a globális átlag 1995 és 2004 között 23% volt, addig Németországban és Franciaországban 40% és 50% között mozgott, amíg Argentínában és Svájcban ez 10% alatt volt (Lutian 2006). A BNR által közölt adatok szerint Romániában a vállalatközi hitelek részaránya megközelíti a globális átlagot 2005-ben, ugyanis 22,3% volt.

Ami a visszafektetett profitot illeti, az még mindig a legkisebb részarányban van jelen, de jelentősége évről évre nő. Míg 1995 és 2004 között az átlag 12% volt, addig 2004-ben meghaladta a 30%-ot. Ez a fejlődésben levő országoknál látszik a legjobban, ahol a részarányuk 1995–2004 között elérte a 33%-ot (Romániában 2005-ben 26%). Éppen ezért ezekben az országokban a visszafektetett profit típusú FDI egyre nagyobb szerepet kap a közvetlen külföldi tőke vonzásában, a befektetés bátorítására számos ország vezetett be adókedvezményeket.

Kulcsszavak: FDI, közvetlen külföldi befektetések, telephelyelmélet, külföldi tőke, telephely-választási elméletek.

Irodalomjegyzék

Ács Judit 2005. *A globalizáció, az európai integráció hatásai és a régió perspektívái.* Kutatási Fórum, Debreceni Egyetem Közgazdaságtudományi Kar, Doktori Iskola

Bartók István 2001. *Vállalatkormányzás*, Ph.D-értekezés, Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem, Budapest

Denuta, Ioan 1998. *Investitiile straine directe in tarile de est si central europene.* Editura Economica

Dunning, John H. 1998. *Explaining international production.* Unwin Hyman, London

Dunning, John H. 1993. *Multinational enterprises and the global economy*. Addison-Wesley Publishing Company, Suffolk

Erdey László 2004. A működőtőke-áramlás a telephelyválasztás elméletének tükrében. *Közgazdasági Szemle*, LI. évf., 2004. május, 472–494.

Hódi Bernadett 2004. A telephelyválasztás motivációs tényezői a gödöllői transznacionális vállalatoknál. *e-tudomany*, 2004/2. szám, 1–31.

Hunya Gabor 2004. *FDI in South-East Europe in 2003-2004*. WIIW, Viena

Hymer, S. H. 1976: *The International Operations of National Firms: a Study of Direct Foreign Investment.* Cambridge, MA: MIT Press, 1960, published 1976.

Iacovoiu, Viorela–Angelescu 2007. *Investitiile straine directe in Romania*, A.S.E.

Lutan, Iustina; Duhaneanu, Marcel, cond. st. 2006. *Investitiile straine directe de capital in contextul aderarii Romaniei la Uniunea Europeana*, Teza de doctorat, A.S.E.

Medrega, Claudia 2008. Industria, serviciile financiare si comertul au atras 80% din investitiile straine *Ziarul Financiar*

Suciu, Ecaterina Mariana; Romanu, Ion, cond. st. 2007. *Investitiile straine – un factor principal in relansarea economica a firmei*, A.S.E.

Szanyi Miklós 1997. Elmélet és gyakorlat a nemzetközi működőtőke-áramlás vizsgálatában. *Közgazdasági Szemle*, XLIV. évf., 1997. június, 488–508.

joforum86 2009. 04. 19. 23:54 Page 30

Williamson, Oliver E. 2007. A tranzakciós költségek gazdaságtana: a szerződéses kapcsolatok irányítása. *Kormányzás, Közpénzügyek, Szabályozás*, II. évfolyam 2007. 2. sz., 235–255.

United Nations Conference On Trade And Development. World Investment Report 2006: FDI from Developing and Transition Economies: Implications For Development, New York and Geneva, 2006.

Evoluția Comerțului Exterior al României în perioada 1991-2004.

OECD Investment Policy Reviews Romania, OECD, Paris, 2005.

Solutii Imediate de Crestere a Investitiilor Straine Directe in Romania, Raport elaborat de Consiliul Investitorilor Straini, Aprilie 2006, Bucuresti, Romania

Office for Official Publications of the European Communities, 2008, Eurostat Pocketbooks: Key Figures on Europe 2007/08 edition

United Nations Conference on Trade and Development, International Investment Agreements: Key Issues, Volume I, United Nations, New York and Geneva, 2004

Karhusz Péter 2003. A telephelyválasztás elméleti keretrendszere. http://www.sze.hu/~grosza/telephelyvalasztas.pdf

Szanyi Miklós A nemzetközi tőke, az aktuális mumus természetrajza. http://beszelo.c3.hu/97/12/szanyi.htm

Ilie Serbanescu 2009. Investitiile straine din 2009. http://www.bloombiz.ro/finante/investitiile-straine-ruptura-inevitabila-din-2009

Bodoky Tamás 2009. Hitelválság. Mit hoztak a multik Magyarországnak. http://index.hu/gazdasag/hitelvalsag/2009/03/17/mit_hoztak_a_multik_magyarorszagnak_/